

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ІНСТИТУТ

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ
ЗАСАДИ ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСІВ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

Кременчук
2013

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ІНСТИТУТ

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСІВ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Кременчук
Видавець ПП Щербатих О.В.
2013

УДК 30+330.111.66+37.013.42

ББК 65

Т 30

Рецензенти:

Тян Рево Борисович - доктор економічних наук, доктор технічних наук,
професор

Маслак Ольга Іванівна - доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України

Коломицева Олена Віталіївна - доктор економічних наук, доцент

*Рекомендовано до друку вченою радою Кременчуцького інституту
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля
(протокол №4 від 26 грудня 2012 року)*

*Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди
збігається з позицією редакції. За зміст матеріалів відповідальність
несуть автори.*

Т 30 **Теоретико-методологічні засади прискорення процесів соціально-
економічного розвитку регіону** : колективна монографія / За заг. ред.
П.І. Сокурєнка. – Кременчук : ПП Щербатих, 2013. – 460 с.

ISBN 978-617-639-023-7

У монографії висвітлені сучасні підходи до процесів соціально-
економічного розвитку регіону, обґрунтовано соціальні, економічні,
фінансові, освітні засади регіонального розвитку.

Колективна монографія підготовлена в світлі комплексної теми
дослідження «Методологічне забезпечення прискорення соціально-
економічного розвитку Кременчуцького біосферного регіону» (№
0108U004531, 2008-2012 рр.) і розрахована на широке коло науковців,
державних управлінців, політиків, викладачів та студентів.

УДК 30+330.111.66+37.013.42

ББК 65

ISBN 978-617-639-023-7

© Кременчуцький інститут
Дніпропетровського університету
імені Альфреда Нобеля

ПЕРЕДМОВА

У сучасному світі практично всі країни беруть участь в інтеграційних процесах, не виключенням є і Україна. На сучасному етапі розвитку національної економіки надзвичайно важливим є встановлення і вирішення проблем соціально-економічного розвитку у регіонах України, а відтак постає завдання подальшого удосконалення державної регіональної економічної політики, яка б, з одного боку, відображала європейські цінності, ґрунтувалася на засадах демократії та національної єдності, а з іншого – була б орієнтована на підвищення економічних та соціальних стандартів життя для кожного громадянина. У найближчий час система інтеграційної взаємозалежності дозволить вирішувати не тільки економічні, але й інші проблеми в області життєдіяльності, екології, соціології, культури тощо.

Регіональна економічна політика характеризується певною сукупністю цілей, завдань, механізмів, які насамкінець визначають стратегію і тактику інтеграції. При визначенні пріоритетних напрямів розвитку регіону взято до уваги економічні, демографічні, екологічні, освітні, виробничі та інші аспекти, вирішення яких сприяє загальному економічному піднесенню регіону.

В умовах процесів глобалізації економіки та посилення інтеграційних зв'язків між народами, фірмами та громадянами невідмінно активізується роль регіональної економічної політики. Особливої актуальності при цьому набуває проблема ефективного використання регіонального виробничого потенціалу. Йдеться про об'єктивне підвищення ефективності та конкурентоспроможності регіону як виробника людських благ.

Коллективна монографія охоплює основні результати науково-дослідної роботи в світлі комплексної теми дослідження «Методологічне забезпечення прискорення соціально-економічного розвитку Кременчуцького біосферного регіону» за п'ятирічний термін (2008-2012).

Кременчуцький біосферний регіон – південно-західна окраїна Полтавщини, сусідить із Кіровоградщиною, Дніпропетровщиною, Черкащиною – сьогодні засвідчує можливість автономності планування та проектування освітньо-економічної діяльності окремих її ланок, якими є міста Кременчук, Комсомольськ, Світловодськ і 6 аграрних районів (Кременчуцький, Кобеляцький, Глобинський і Козельщинський райони Полтавської області, Світловодський і Онуфріївський райони Кіровоградської області) як цілісної системи.

Монографія складається з п'яти розділів, кожен з яких присвячено дослідженню певного напрямку обраної теми.

У першому розділі «Соціокультурний потенціал економічного розвитку» представлено концептуально-аналітичну систему компетенцій формування інноваційного росту інтелектуального потенціалу, здійснено емпіричне узагальнення можливостей модернізації освітньої системи на засадах

РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ТА БАНКІВСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

4.1. Поточна та прогнозна бюджетозабезпеченість розвитку регіону

Основними завданнями економічних реформ в Україні є: відновлення фінансової стабілізації економіки, забезпечення економічного зростання, поліпшення добробуту населення. Як засвідчує практика, регіональна політика, яка здійснювалася протягом останніх років, не сприяла зменшенню диспропорцій у територіальній структурі економіки, ефективному використанню переваг територіального поділу праці, природно-ресурсного та науково-виробничого потенціалу регіонів, а відтак, зумовила необхідність вжиття цілеспрямованих заходів державної регіональної політики, які б забезпечили ефективне регулювання процесів розвитку регіонів.

Місцеві бюджети є формою фінансового забезпечення діяльності місцевого самоврядування, засобом впливу на економічні та соціальні процеси в державі, який буде ефективним лише в разі наявності в їх розпорядженні достатньої кількості фінансових ресурсів. Тому аналіз бюджетозабезпеченості регіону та побудова обґрунтованого прогнозу наповнюваності місцевих бюджетів є необхідною базою для прийняття управлінських рішень, які впливають на соціальний та економічний розвиток регіону.

Дослідженню особливостей організації бюджетного процесу приділяється значна увага науковців. Серед зарубіжних вчених вивченню проблем бюджету і бюджетного регулювання на державному та місцевому рівні присвятили свої праці: Ш. Бланкарт, У. Еванс, П. Майсгрейв, Дж. Тобін, Ф. Фішер, Дж. Стігліц та інші. Особливості організації бюджетної системи і специфіку побудови та функціонування місцевих бюджетів досліджували у своїх працях такі вчені, як: О. Балацький, О. Барановський, О. Василик, В. Гець, М. Єрмошенко, А. Єпіфанов, М. Карлін, С. Ковальчук, О. Кириленко, М. Крупка, С. Леонов, І. Лук'яненко, І. Луніна, С. Мельник, Ц. Огонь, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, І. Сало, Л. Сафонова, Г. Старостенко, В. Федоров, І. Чугунов, І. Школьник, С. Юрій та інші. Однак і до сьогодні залишається недостатньо дослідженою проблема оцінки факторного впливу на поточні та прогнозні обсяги доходів місцевих бюджетів.

Завданням до написання даної статті є дослідження обсягів, структури, динаміки та тенденцій формування дохідної частини бюджету Сумської області за 2000-2011 рр. та побудова прогнозної моделі обсягів доходів за складовими на 2012-2015 рр. Дана проблематика є актуальною і для України в цілому, оскільки тенденції у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів є схожими для всієї країни. Тому завдання ефективного використання переваг територіального поділу праці, природно-ресурсного та науково-виробничого потенціалу регіонів є єдиним для всієї країни.

Аналіз проблеми свідчить, що вже на рівні бюджетного законодавства закладено незабезпеченість місцевих бюджетів коштами на фінансування регіональних програм соціально-економічного розвитку [9, с. 155]. Між тим, ефективне, економічно обґрунтоване та підтвержене реальними дохідними джерелами планування місцевих бюджетів позитивно впливає на темпи соціально-економічного розвитку областей, міст обласного підпорядкування, районів, сіл, селищ.

Проведений аналіз джерел фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку Сумської області дозволив зробити прогностичні розрахунки дохідної частини бюджету області на 2012-2015 роки. При проведенні розрахунків було виокремлено інфляційну складову, що, у свою чергу, надало можливість більш об'єктивно проаналізувати вплив місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток регіону.

Розглянемо динаміку доходів бюджету області у абсолютному вимірі [6].

Таблиця 4.1.1
Динаміка дохідної частини бюджету Сумської області за 2000-2011 рр.,
млн. грн.

Показники	Фактичні дані									
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011/ 2000, +,-	2011/ 2000, %
Доходи	643,6	1220,7	1639,8	2278,9	2914,5	3003,8	3626,3	4254,7	3611,1	661,1
Податкові надходження	207,5	449,4	569,7	816,1	1095,7	1117,3	1281,6	1534,6	1327,1	739,6
Неподаткові надходження	43,4	72,0	92,9	119,9	168,4	163,7	197,2	247,9	204,5	571,2
Доходи від операцій з капіталом	0,3	11,1	20,1	27,8	41,5	26,1	27,9	14,2	13,9	4733,3
Цільові фонди	39,8	26,0	25,1	30,0	29,6	14,0	21,0	31,6	-8,2	79,4
дотації	234,5	427,5	552,2	710,3	925,8	1077,9	1258,7	1380,2	1145,7	588,6
субвенції	118,1	215,0	350,3	514,4	590,6	585,1	823,9	1046,2	928,1	885,9

* джерело: побудовано за даними статистичних збірників Сумської області за 2001-2011 рр.

Так, у абсолютному вимірі спостерігається тенденція до щорічного зростання дохідної частини бюджету області – за 11 років вона збільшилася на 3611,1 млн. грн. (661%). У розрізі складових доходів спостерігаються різні темпи зростання за різними статтями: податкові надходження зросли на 1327,1 млн. грн. (739%), неподаткові надходження – на 204,5 млн. грн. (571,2%), доходи від операцій з капіталом – на 13,9 млн. грн. (4733,3%), доходи цільових фондів – зменшилися майже на 8,2 млн. грн. (80%), «пасивні» надходження – дотації – на 1145,7 млн. грн. (588%) та субвенції на 928,1 млн. грн. (886%).

Якщо у абсолютному вираженні спостерігається тенденція до щорічного зростання дохідної частини бюджету області, то, після проведення кумулятивного коригування даних у абсолютних величинах на щорічний офіційний рівень інфляції (табл. 4.1.2), з'ясувалося, що рівень доходів є досить стабільним. Проведені розрахунки характеризують значний вплив інфляційної складової на доходи місцевих бюджетів, а відповідно і вплив на соціально-економічний розвиток регіону. Фактично, дохідна частина бюджету Сумської області збільшилася лише на 85%, а якщо брати співвідношення 2011/2008, то взагалі можна констатувати від'ємну динаміку. Така ситуація стимулює органи місцевого самоврядування підвищувати ефективність використання наявних бюджетних ресурсів на основі впровадження сучасних наукових розробок у сфері планування, підвищення рівня економічного розвитку регіону та здійснювати пошук небюджетних джерел соціально-економічного розвитку Сумського регіону.

Таблиця 4.1.2
Динаміка дохідної частини бюджету Сумської області за 2000-2011 роки, приведена до умов 2000 року, млн. грн.

Показники	Фактичні дані									
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011/ 2000, +,-	2011/ 2000, %
Доходи	643,6	757,9	923,1	1149,5	1260,8	1062,5	1142,2	1193,3	549,7	185,4
Податкові надходження	207,5	279,0	320,7	411,6	474,0	395,2	403,7	430,4	222,9	207,4
Неподаткові надходження	43,4	44,7	52,3	60,5	72,8	57,9	62,1	69,5	26,1	160,2
Доходи від операцій з капіталом	0,3	6,9	11,3	14,0	18,0	9,2	8,8	4,0	3,7	1327,6
Цільові фонди	39,8	16,1	14,1	15,1	12,8	5,0	6,6	8,9	-30,9	22,3
Офіційні трансферти з Державного бюджету України										
Дотації	234,5	265,4	310,8	358,3	400,5	381,3	396,5	387,1	152,6	165,1
Субвенції	118,1	133,5	197,2	259,5	255,5	207,0	259,5	293,4	175,3	248,5

*джерело: власні розрахунки автора

Для визначення потенційних джерел збільшення дохідної частини бюджету необхідно проаналізувати структуру доходів, що склалася на кінець 2011 року. Наведена структура є відображенням тенденцій у формуванні доходів місцевих бюджетів протягом останніх 11 років.

Слід звернути увагу, що у загальній структурі доходів трансферти з державного бюджету: дотації та субвенції загалом складають 57% і це звужує фінансову незалежність місцевих органів влади та самоврядування. Подібна «структурна диспропорція» у доходах місцевих бюджетів спостерігається не лише у Сумській області, а й в Україні в цілому [7]. Податкові надходження

становлять 36%, неподаткові – 6%, доходи від операцій з капіталом та доходи цільових фондів – менше 1%.

Тобто шукати джерела збільшення доходів можливо у перерозподілі податкових надходжень місцевих бюджетів та цільових фондів, розширенні податкової бази, що можна здійснити через зміну законодавства, або у збільшенні податкової бази – нарощенні регіонального валового продукту, тобто стимулюванні економічного розвитку регіону. Крім того, необхідно шукати можливості збільшення неподаткових надходжень і доходів від операцій з капіталом.

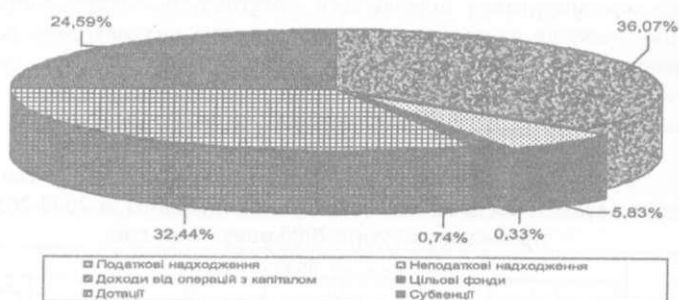

Рис. 4.1.1. Структура доходів бюджету Сумської області у 2011р.,%

Самостійність місцевих органів влади забезпечується не просто наявністю бюджетних коштів, а обсягом власних і закріплених коштів, що формують дохідну частину.

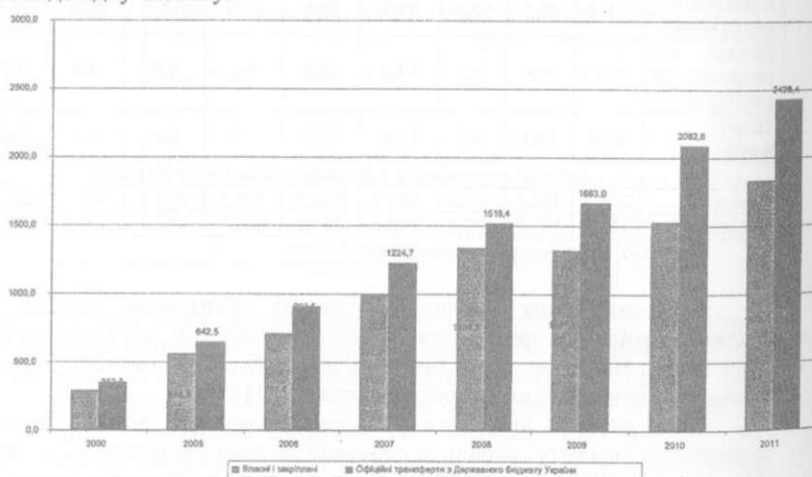

Рис. 4.1.2. Розподіл дохідної частини бюджету області за джерелами надходження у 2000-2011 рр., млн. грн.

До складу власних і закріплених доходів місцевих бюджетів відносяться податкові та неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і цільові фонди. Частка власних та закріплених доходів є стабільною і щороку складає близько 42-45% від загальної дохідної частини бюджету області.

Оскільки обсяг податкових надходжень використовується для розрахунку міжбюджетних трансфертів, то приділимо більше уваги його аналізу. Механізм надання офіційних трансфертів з державного бюджету України закладено у 16 розділі Бюджетного кодексу України

Так, у Державному бюджеті України можуть передбачатися такі трансферти місцевим бюджетам [1]:

1) дотація вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва та Севастополя, районним бюджетам та бюджетам міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, іншим бюджетам місцевого самоврядування, для яких у державному бюджеті визначаються міжбюджетні трансферти;

2) додаткова дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів;

3) субвенції на здійснення державних програм соціального захисту;

4) додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, внаслідок надання пільг, встановлених державою;

5) субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;

6) субвенція на виконання інвестиційних програм (проектів);

7) інші додаткові дотації та інші субвенції.

Розглянемо динаміку надходження до Державного, обласного та місцевих бюджетів суб'єктів господарювання Сумської області за 2000-2011 роки.

Динаміку власних і закріплених надходжень наведено у таблиці 3, їх структура зазнала суттєвих змін з прийняттям Податкового кодексу України. Так, до 2011 року неподаткові надходження становили приблизно 50% від загального обсягу надходжень до місцевих бюджетів різних рівнів.

У 2011 році ситуація кардинально змінилася відтоді 90% надходжень припадає на податкові надходження, і лише 10% - на неподаткові.

Необхідно також відмітити, що з більш ніж 8 млрд. грн. податкових надходжень у 2011 році до бюджетів всіх рівнів, обласний бюджет отримує менше 20%, а саме 1,534 млрд. грн., хоча ще у 2010 і попередніх роках цей відсоток сягав 35-40. Тобто можемо констатувати, що із прийняттям і вступом у дію Податкового кодексу України джерела фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів зазнали значних змін.

Слід зазначити, що з усього переліку податків і зборів на регіональному рівні фактично залишається податок з доходів фізичних осіб, 50% платежів за користування природними ресурсами та плата за ліцензії. Всі інші платежі перераховуються до Державного бюджету України і повертаються потім у вигляді міжбюджетних трансфертів (дотацій та субсидій).

Таблиця 4.1.3

Динаміка надходжень від економічних суб'єктів Сумської області до
Державного, обласного та місцевих бюджетів за 2000-2011 рр., млн. грн.

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2011/ 2000 +,-
Усього надходжень	1283	2007,3	4133,4	5353,1	4284,7	6136,9	8832,8	7549,8
Податкові надходження	1136,6	1115,1	1722,8	2354,8	2488,7	3286,3	8037,8	6901,2
у тому числі								
податок з доходів фізичних осіб	136,5	336,2	638,2	854,4	852,2	982,2	1124,6	988,1
податок на прибуток	420,3	243,6	272,1	353,2	414,8	398,5	693,4	273,1
збори за спеціальне використання природних ресурсів	136,1	105,3	202	304	381,7	403,9	433,8	297,7
податок на додану вартість	385,8	288	542,7	633,4	612,7	1268,9	1297,6	911,8
акцизний податок	20,5	38,9	45,5	48,1	49,3	53,1	43,5	23
плата за ліцензії на певні види підприємницької діяльності	4,2	11,8	17	16,6	16,1	17	0	-4,2
плата за торговий патент	4,2	10,7	15,6	19,5	7,4	6,8	0	-4,2
місцеві податки і єдиний податок для суб'єктів підприємницької діяльності	8,3	10,3	11,5	12,1	12,1	12,1	10,9	2,6
Неподаткові надходження	103,2	853,2	2344,6	2912,2	1745,2	2793,1	742,9	639,7
у тому числі								0
доходи від власності та підприємницької діяльності	52,3	696,7	2137,1	2666,6	1523,8	2166,6	78,7	26,4
адміністративні збори	13	14	26,2	41,7	42,1	45	61,1	48,1
з них плата за ліцензії	-	-	-	-	-	-	17,34	17,34
Доходи від операцій з капіталом	1,5	12	30,8	43,5	28	29,9	16,2	14,7
Цільові фонди	41,7	27	35,2	42,6	22,8	27,7	35,9	-5,8

*джерело: побудовано за даними статистичних збірників Сумської області за 2001-2011 рр.

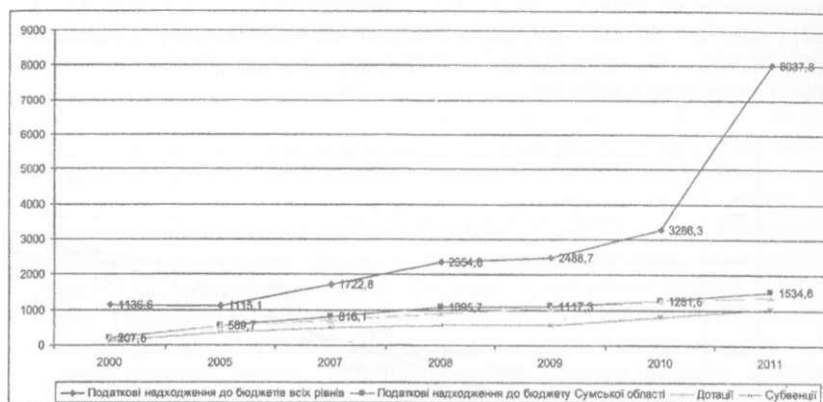

Рис. 4.1.3. Порівняльна динаміка податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів та надходжень до бюджету Сумської області від економічних суб'єктів Сумської області за 2000-2011 рр., млн. грн.

З метою прогнозного визначення дохідної частини бюджету Сумської області на майбутні періоди, на основі кореляційно-регресійного аналізу побудовано залежність дохідної частини бюджету Сумської області від 6 основних факторів – його складових.

Формула має наступний вигляд:

$$Y = 1.54 + 1.1195X_1 + 0.4427X_2 + 2.8452X_3 + 1.5161X_4 + 0.8949X_5 + 1.055X_6, \quad (1)$$

де: Y – дохідна частина бюджету;

X₁ – обсяг податкових надходжень;

X₂ – обсяг неподаткових надходжень;

X₃ – обсяг доходів від операцій з капіталом;

X₄ – обсяг надходжень до цільових фондів;

X₅ – обсяг дотацій;

X₆ – обсяг субвенцій.

Коефіцієнт детермінації 0,9999, тобто в 99,99% випадків зміни x призводять до зміни Y. Іншими словами - точність підбору рівняння регресії – висока (рис. 4.1.4).

Поряд з цим проведено прогнозні розрахунки складових дохідної частини бюджету Сумської області на 2012-2015 роки. Прогноз побудований на офіційно затверджених нормативно-правових актах, а саме Законі України «Про державний бюджет України на 2012 рік» [1], Постанові КМУ «Про схвалення Прогнозу Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки» [2], Державній цільовій програмі розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки та Стратегії розвитку Сумської області до 2015 року [5]. Результати проведених досліджень відображено у таблиці 4.1.4. Для розрахунку кожної із 6 складових було проаналізовано її поведінку протягом 2000-2011 рр., виведено рівняння і на його основі, та на основі запланованих показників у

вищенаведених правових актах. Слід звернути увагу, що у правових актах у 2012 році заплановано зростання дохідної частини бюджету у середньому на 14-17%, то вже, починаючи з 2013 року середньорічні темпи зростання зменшуються до 4,5-5% [5].

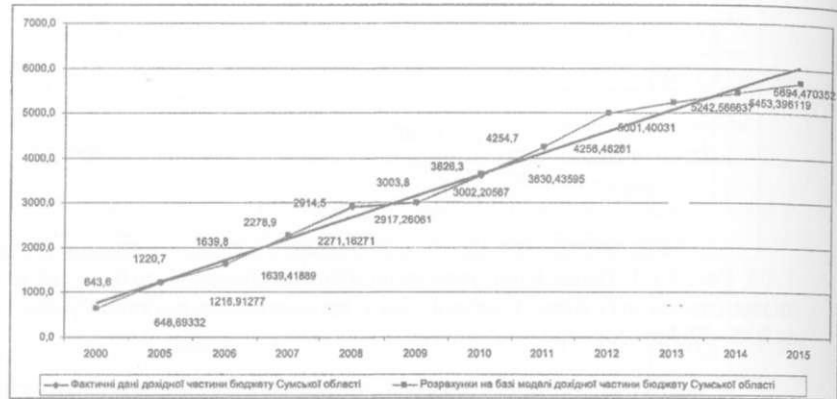

Рис. 4. Фактичні та прогнозні (модельні) розрахунки дохідної частини бюджету Сумської області на 2000-2015 рр., млн. грн.

Таблиця 4.1.4

Прогнозні розрахунки дохідної частини бюджету Сумської області на 2012-2015 рр., млн. грн.

Показники	Прогнозні показники				2015/2011 +,-	2015/2011, %
	2012	2013	2014	2015		
Доходи	4994,98	5239,7	5454,6	5700,0	1445,3	134,0
Податкові надходження	1749,44	1835,2	1910,4	1996,4	461,8	130,1
Неподаткові надходження	285,085	301,9	317,3	334,8	86,9	135,0
Доходи від операцій з капіталом	16,33	17,3	18,2	19,2	5,0	— 135,0
Цільові фонди	36,34	38,5	40,4	42,7	11,1	135,0
Дотації	1587,23	1680,9	1766,6	1863,8	483,6	135,0
Субвенції	1320,55	1366,0	1401,6	1443,3	397,1	138,0

*джерело: власні розрахунки

Враховуючи існування тісного взаємозв'язку між загальноекономічною ситуацією та розміром податкових надходжень, а також відносну незмінність інших факторів під дією зовнішніх впливів, можемо оцінити зміну дохідної частини бюджету Сумської області при зміні податкових надходжень на 1%. За

інших рівних умов, зменшення податкових надходжень на 1,75 млн. грн. призведе до втрати дохідної частини на суму 19,6 млн. грн., що становить 0,4% загального обсягу доходів. Таким чином, варіюючи обсяги показників складових моделі можливо розрахувати їх вплив на кінцевий обсяг доходів.

Підсумовуючи вищенаведений матеріал і проведені розрахунки можна зробити наступні висновки:

1. Якщо у абсолютному вираженні спостерігається тенденція до щорічного зростання дохідної частини бюджету області, то, після проведення кумулятивного коригування даних у абсолютних величинах на щорічний офіційний рівень інфляції (табл. 4.1.2), з'ясувалося, що рівень доходів є досить стабільним. Проведені розрахунки характеризують значний вплив інфляційної складової на доходи місцевих бюджетів, а відповідно і вплив на соціально-економічний розвиток регіону. Фактично, дохідна частина бюджету Сумської області збільшилася лише на 85%, а якщо брати співвідношення 2011/2008, то взагалі можна констатувати від'ємну динаміку. Така ситуація стимулює органи місцевого самоврядування підвищувати ефективність використання наявних бюджетних ресурсів на основі впровадження сучасних наукових розробок у сфері планування, підвищення рівня економічного розвитку регіону та здійснювати пошук небюджетних джерел соціально-економічного розвитку Сумської області.

2. Слід звернути увагу, що у загальній структурі доходів трансфери з державного бюджету: дотації та субвенції загалом складають 57% і це звужує фінансову незалежність місцевих органів влади та самоврядування. Подібна «структурна диспропорція» у доходах місцевих бюджетів спостерігається не лише у Сумській області, а й в Україні в цілому. Податкові надходження становлять 36%, неподаткові – 6%, доходи від операцій з капіталом та доходи цільових фондів – менше 1%.

3. Прийняття Податкового кодексу України змінило структуру фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів у бік зростання ролі податкових надходжень, а також офіційних трансфертів з державного бюджету України.

4. Побудована модель розрахунку загального обсягу дохідної частини бюджету за її складовими свідчить про невисокі темпи збільшення доходів місцевих бюджетів області. Крім того, виявлено значний вплив податкової складової на доходи місцевих бюджетів. Таким чином, основним джерелом збільшення дохідної частини бюджету області є стимулювання економічного розвитку регіону і, як наслідок, розширення її податкової бази.

Проведене дослідження може стати підґрунтям для пошуку джерел збільшення надходжень до місцевих бюджетів регіону і перегляду структури доходної частини бюджету області. Побудована економетрична модель може бути використана при плануванні доходів місцевих бюджетів і для розрахунку можливостей фінансування програм, що закріплені до виконання за бюджетами регіону.

Перелік використаних джерел:

1. Про державний бюджет України на 2012 рік [Електронний ресурс] Закон України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 12 квітня 2012 року № 4647-VI. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>.
2. Про схвалення Прогнозу Державного бюджету України на 2013 і 2014 роки [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 318. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/318-2012-%D0%BF>.
3. Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [Електронний ресурс] // Указ Президента України від 27 квітня 2011 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/2011>.
4. Державна цільова програма розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=564>.
5. Стратегія економічного і соціального розвитку Сумської області на період до 2015 року "Нова Сумщина – 2015" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/187_2012_National_plan.pdf ; http://www.state-gov.sumy.ua/docs/komitet_ekonom_pitan/strateg_ns2015.html.
6. Про обласний бюджет на 2000-2012 рр. [Електронний ресурс] // Рішення сесій Сумської обласної ради. – Режим доступу : <http://sorada.gov.ua/dokumenty-oblrady/5-sklykannja>
7. Єпіфанов, А. О. Фінансово-економічні та організаційно-структурні аспекти регіональної економічної політики в Україні [Текст] / А. О. Єпіфанов // Банківська система України: теорія і практика становлення : зб. наук. праць : у 2 т. Т. 1. - Суми : Мрія-1 ЛТД : Ініціатива, 1999. - С. 11-18.
8. Єпіфанов, А. О. Стан соціально-економічного розвитку Сумської області : [монографія] / А. О. Єпіфанов, С. М. Козьменко // Моделювання соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Сумської області) / А. О. Єпіфанов. – Х. : ФОП Александрова К. М.; ВД «Інжек», 2012. – С. 10-29.
9. Рябушка, Л. Б. Сучасний стан та перспективи розвитку системи міжбюджетних відносин [Текст] // Л. Б. Рябушка / Екологічний менеджмент : тези доповідей XII Всеукраїнської наукової конференції (18-19 квітня 2012 року), СумДУ. - Суми, 2012. - С. 154-157.

4.2. Необхідність зміцнення ресурсної бази та підвищення ролі комерційних банків в сучасних умовах господарювання України

У сучасних умовах господарювання банківська система повинна вирішувати не лише свої «внутрішні» проблеми, але і сприяти реформуванню економіки країни в цілому.

По-перше, банківська система повинна забезпечувати економічно